

# Missiv till granskningen av förorenade områden i stadens tillsynsarbete och stadsplanering

Revisorerna har avslutat granskningen av hanteringen av förorenade områden i stadens tillsynsarbete och stadsplanering. Granskningen syftade till att bedöma om miljö- och klimatnämnden och stadsbyggnadsnämnden har ett ändamålsenligt arbete med förorenade områden. Syftet var också att bedöma om förutsättningar finns för en god ekonomistyrning i den strategiska stadsplaneringen.

Vi, förtroendevalda revisorer, hänvisar till de sakkunnigas revisionsrapport och ställer oss bakom de sakkunnigas bedömningar och rekommendationer som framgår av rapporten.

Följande rekommendationer lämnas:

*Miljö- och klimatnämnden rekommenderas att öka omfattningen av den egeninitierade tillsynen av förorenade områden*

*Miljö- och klimatnämnden rekommenderas att upprätta en stadengemensam handlingsplan för förorenade områden*

*Miljö- och klimatnämnden och stadsbyggnadsnämnden rekommenderas att utveckla och fördjupa samverkan avseende ärenden som rör förorenade områden*

*Stadsbyggnadsnämnden rekommenderas att uppdatera erforderlig information avseende förorenade områden i översiktsplanen*

*Stadsbyggnadsnämnden rekommenderas att se till att detaljplane- och bygglovsärenden med potentiellt förorenade områden handläggs i enlighet med nämndens rutiner*

*Stadsbyggnadsnämnden rekommenderas att säkerställa att de överväganden och bedömningar avseende förorenade områden som görs i handläggningen av detaljplaner och bygglov dokumenteras*

*Stadsbyggnadsnämnden rekommenderas att säkerställa att den som sökt bygglov informeras i enlighet med de regleringar som finns*

*om förorenade områden*

*Stadsbyggnadsnämnden rekommenderas att utveckla de kostnads- och riskbedömningar avseende förorenade områden som görs i översikts- och detaljplaneprocessen.*

Vi vill betona vikten av att nämnderna vidtar lämpliga åtgärder med anledning av de rekommendationer som lämnas i revisionsrapporten.

Med anledning av rekommendationerna kommer vi också vilja ha ett yttrande från nämnderna. Alla yttranden som ni ombeds skicka in under granskningsåret ska sammanställas och skickas in vid ett samlat tillfälle. Skicka yttrandet till [stadsrevisionen@stadsrevisionen.goteborg.se](mailto:stadsrevisionen@stadsrevisionen.goteborg.se) senast den 21 juni 2024.

Göteborg den 6 februari 2024

För revisorsgruppen,  
enligt uppdrag

Jonas Ransgård  
ordförande

Torbjörn Rigemar  
vice ordförande

# Hanteringen av förorenade områden i stadens tillsynsarbete och stadsplanering

## Sammanfattande bedömning

Revisionskontoret har på revisorsgruppens uppdrag granskat hanteringen av förorenade områden i stadens tillsyns- och stadsplaneringsarbete. Vi bedömer att de granskade nämnderna, miljö- och klimatnämnden och stadsbyggnadsnämnden, utifrån sina respektive ansvar, behöver utveckla arbetet kopplat till förorenade områden.

Miljö- och klimatnämnden har inte genomfört den lagstadgade tillsynen i alla delar. Den egeninitierade tillsynen saknar resurser och har prioriterats ner under lång tid. Vår bedömning är att det kan leda till att nämnden inte genomför delar av reglementet och inte fullt ut beaktar miljöbalkens krav. Vi bedömer att en stadengemensam handlingsplan för förorenade områden skulle stärka nämndens strategiska arbete med förorenade områden.

Revisionskontoret bedömer att stadsbyggnadsnämnden inte fullt ut har säkerställt att förorenad mark utreds i tillräcklig omfattning i översikts- och detaljplanering samt vid bygglovsgivning. Även om förorenade områden finns med i översiktsplaneringen och stadens strategiska arbete är informationen i delar inaktuell. Vidare visar granskningen att handläggningen av bygglovsärenden inte fullt ut följer stadsbyggnadsnämndens interna rutiner. Även beslutsunderlagen i detaljplane- och bygglovsärenden kan stärkas i delar.

Av granskningen framkommer att stödet till detaljplane- och bygglovshandläggare hos stadsbyggnadsnämnden behöver utvecklas. Både genom utbildningsinsatser och systematiska uppföljningsinsatser. Vår bedömning är att det finns brister i dokumentationen av de bedömningar och överväganden som görs i handläggningen av detaljplaner och bygglov.

Vidare noterar vi att nämnderna behöver utveckla formerna för samverkan i arbetet med förorenade områden. En fungerande samverkan mellan miljö- och klimatnämnden och stadsbyggnadsnämnden ger förutsättningar för en säker stadsplaneringsprocess för både människor och för miljön.

Slutligen är det revisionskontorets bedömning att uppskattningen av och informationen om kostnader och risker i översikts- och detaljplaneprocessen kan utvecklas. Det är vår mening att uppgifterna krävs för att kunna säkra markens lämplighet både utifrån ett verksamhets- och ett ekonomistyrningsperspektiv vilket är ett krav i nämndens reglemente.

Rapportsammandraget baseras på rapporten *Hanteringen av förorenade områden i stadens tillsynsarbete och stadsplanering* som finns på [www.goteborg.se/stadsrevisionen](http://www.goteborg.se/stadsrevisionen).

## Granskningens utgångspunkter

Göteborg är en gammal industristad och det har historiskt bedrivits många olika verksamheter som kan ha förorenat marken och vattnet i staden. Förorenade områden är kostsamt att sanera och innebär ett allvarligt hot mot människors hälsa och mot vår miljö. Göteborgs Stad äger och ansvarar för drygt hälften av marken inom kommunen och därmed även områden med föroreningar. För att staden ska kunna ta sitt ansvar fullt ut behöver förorenade områden kartläggas och hanteras på ett korrekt sätt i stadsplaneringsprocessen.

Miljö- och klimatnämnden är tillsynsmyndighet i Göteborgs Stad och ansvarar utifrån miljöbalkens bestämmelser för tillsynen av förorenade områden. Stadsbyggnadsnämnden är planmyndighet i staden och ansvarar utifrån plan- och bygglagens bestämmelser för att pröva hur mark- och vattenområden i kommunen kan användas och bebyggas. Stadens fysiska planering måste ta hänsyn till de lagar och regler som gäller för hantering av förorenade områden. Redan i översiktsplaneringen bör eventuella förorenade områden beaktas. I detaljplaneprocessen och vid bygglov måste förorenade områden utredas i olika led. För att förorenade områden ska beaktas på ett tillräckligt sätt i detaljplaneringen krävs tidiga kontakter mellan de två förvaltningarnas kompetenser, så att både miljöbalken och plan- och bygglagens bestämmelser beaktas.

Syftet med granskningen har varit att bedöma om miljö- och klimatnämnden och stadsbyggnadsnämnden har ett ändamålsenligt arbete med förorenade områden. Syftet har också varit att bedöma om förutsättningar finns för en god ekonomistyrning i den strategiska stadsplaneringen.

Granskningen har avgränsats till miljö- och klimatnämnden och stadsbyggnadsnämnden .

## lakttagelser och bedömningar

### Förutsättningar för en ändamålsenlig tillsyn finns men resurser har inte avsatts

Miljö- och klimatnämnden har i delar säkerställt att lagstadgad tillsyn av förorenade områden genomförs. I granskningen framkommer att tillsynsuppdraget säkerställts genom ändamålsenliga planeringsunderlag och rutiner, i form av en behovsutredning, ett tillsynsregister och en tillsynsplan. Vår bedömning är dock att den egeninitierade tillsynen saknar resurser och har prioriterats ner under lång tid. Den eftersatta inventeringen och riskklassificeringen av förorenade områden kan enligt miljöförvaltningen påverka stadens exploateringsprocess negativt. Förorenade områden resulterar ofta i höga kostnader och längre ledtider i exploateringsarbetet. En god kännedom om föroreningars läge och omfattning tidigt i processen ger bättre förutsättningar för en god ekonomisk hushållning. Men också för att förebygga risker för människors hälsa och för miljön.

Revisionskontoret bedömer vidare att en egeninitierad tillsyn i linje med nämndens behovsutredning skulle stärka både den egna och stadens måluppfyllelse på miljöområdet. Vi bedömer också att en stadengemensam handlingsplan för förorenade områden skulle stärka nämndens strategiska arbete med förorenade områden. En sådan

plan skulle ge förutsättningar för att belysa prioriteringsgrunder, resursbehov och ansvar för miljö- och klimatnämnden men också för staden som helhet.

Revisionskontorets bedömning är att det ur ett riskperspektiv är viktigt att nämnden verkar för att säkerställa att all tillsyn som bedöms som nödvändig utifrån genomförd behovsanalys och planeringsunderlag genomförs.

## **Plan- och lovprocesserna hos stadsbyggnadsnämnden behöver ytterligare beakta förorenade områden**

Vår bedömning är att stadsbyggnadsnämnden inte fullt ut säkerställt att förorenad mark utreds i tillräcklig omfattning i översikts- och detaljplaneringen samt vid bygglovsgivning. Informationen avseende förorenade områden i översiktsplanen behöver uppdateras för att ge förutsättningar för ett ändamålsenligt och gemensamt arbete i staden.

Vidare visar granskningen av nämnden behöver säkerställa att handläggningsrutiner följs och att de beslut som fattas följer lagar och rutiner. Revisionskontoret ser allvarligt på att det i granskningen framkommit att ärenden som har med byggnationen av en skola och en förskola att göra inte hanterats i enlighet med gällande reglering. Särskild hänsyn behöver tas till föroreningar när barn ska vistas på området. Utifrån de brister som framkommit av granskningen är det vår mening att handläggningen av detaljplaner och bygglov behöver följas upp. Både för att säkerställa att handläggningen följer nämndens rutiner för hur förorenade områden ska beaktas i detaljplane- och bygglovsprocessen, men också för att identifiera eventuella kunskapsbrister hos handläggarna.

## **Samordningen mellan nämnderna kan utvecklas**

En utmaning i samordningen av nämndernas ansvar är de utgår ifrån olika lagstiftning. Den fysiska stadsplaneringen regleras i plan- och bygglagen och hanteringen av förorenade områden regleras i miljöbalken. Ett väl fungerande samarbete mellan en tillsyns- och planmyndighet, utifrån respektive förvaltningens ansvar och kompetens, kortar tiden för detaljplane- och bygglovsprocesserna och stärker förutsättningarna för en säker hantering av förorenad mark.

Granskningen visar att den samverkan som sker idag till stor del är personberoende. Revisionskontoret bedömer att miljö- och klimatnämnden och stadsbyggnadsnämnden, för att fullt ut kunna ta sitt lagstadgade ansvar, behöver utöka sin samverkan.

## **Uppskattningen av kostnader och risker i den strategiska stadsplaneringen kan stärkas**

Förorenad mark är en finansiell belastning för staden och revisionskontorets bedömning är att uppskattningen av och informationen om kostnader i översikts- och detaljplaneprocessen kan utvecklas. Vår bedömning är att uppgifterna om saneringskostnader behöver uppmärksammas redan i stadsbyggnadsnämndens processer för att bedöma om planerna är genomförbara.

Vidare noterar vi att riskbedömningarna i nämndens strategiska stadsplanering kan utvecklas. Vald metodik, underlagsdata, valda parametrar i beräkningar, bedömningar och

antaganden som gjorts bör motiveras väl och redovisas i handläggningsdokumentationen och i beslutsunderlagen. Syftet är att göra riskbedömningen transparent och lätt att följa i de efterföljande stegen i stadsplaneringsarbetet och exploateringsprocessen.

Underlagen är också viktiga för stadens ekonomiska redovisning och externa information, där vi i tidigare granskningar konstaterat brister i lämnade uppgifter.

## Rekommendationer

Utifrån granskningen lämnar vi följande rekommendationer:

*Miljö- och klimatnämnden rekommenderas att öka omfattningen av den egeninitierade tillsynen av förorenade områden*

*Miljö- och klimatnämnden rekommenderas att upprätta en stadengemensam handlingsplan för förorenade områden*

*Miljö- och klimatnämnden och stadsbyggnadsnämnden rekommenderas att utveckla och fördjupa samverkan avseende ärenden som rör förorenade områden*

*Stadsbyggnadsnämnden rekommenderas att uppdatera erforderlig information avseende förorenade områden i översiktsplanen*

*Stadsbyggnadsnämnden rekommenderas att se till att detaljplane- och bygglovsärenden med potentiellt förorenade områden handläggs i enlighet med nämndens rutiner*

*Stadsbyggnadsnämnden rekommenderas att säkerställa att de överväganden och bedömningar avseende förorenade områden som görs i handläggningen av detaljplaner och bygglov dokumenteras*

*Stadsbyggnadsnämnden rekommenderas att säkerställa att den som sökt bygglov informeras i enlighet med de regleringar som finns kopplat till förorenade områden*

*Stadsbyggnadsnämnden rekommenderas att utveckla de kostnads- och riskbedömningar avseende förorenade områden som görs i översikts- och detaljplaneprocessen.*